

Správa z konferencie Tzv. dejiny žien alebo Európska žena od stredoveku do 20. storočia v zajatí historiografie v Pardubiciach

Adriana Švecová, Daniela Kodajová

Filozofická fakulta Univerzity v Pardubiciach zorganizovala v dňoch 27.- 28. apríla 2006 medzinárodnú konferenciu s názvom „Tzv. dejiny žien aneb Evropská žena od středověku do 20. století v zajetí historiografie“. Podujatie sa konalo v rámci tradičných pardubických bienále ako štvrté v poradí. Spoluorganizátormi konferencie boli Historické ústavy Slovenskej, Polskej a Maďarskej akadémie vied a miestne Východočeské múzeum, ktoré poskytlo na rokovanie zaujímavé priestory zámku v Pardubiciach.

Organizátori konferencie sa pokúsili vytvoriť fórum na prezentovanie najnovších výsledkov výskumu *gender history* štyroch stredoeurópskych krajín. Už v propozíciách, ktorými oznamovali svoj zámer, sa snažili vyzvať budúcich referentov, aby sa nepridržiavali klasickej periodizácie dejín (stredovek, novovek, 20. storočie), ale aby sa snažili o zachytenie reflexie sociálneho a kultúrneho bytia žien v „dlhom trvaní“ a sledovali, ako sa menilo postavenie žien od „mužského doplnku“ po samostatné aktérky, ako sa menil obraz žien v historickom diskurze a či je možné hovoriť o metódach tzv. *gender history*.

Množstvo prihlásených príspevkov svedčí o skutočnosti, že dejiny žien sú v stredoeurópskom regióne zaujímavou témou pre historikov, sociológov, etnológov, umenovedcov i literárnych vedcov. Viac ako päťdesiat prihlásených referátov rozdelili poriadatelia do troch rokovacích blokov, aby sa vytvoril priestor pre interdisciplinárnu diskusiu.

Príspevky v prvom bloku *Gender history - koncept a pramene* sa pokúšali o prehľadné spracovanie genézy západoeurópskych teoreticko-metodologických konceptov ako možných východísk bádania, prístupov a teórií genderu a uvažovali o *gender history* ako o alternatívnom koncepte dejín (Daniela Tinková, Jana Ratajová). V rámci tohto bloku odznali ďalej príspevky mapujúce postavenie českej mestskej ženy od obrodovania po dnešok (Hana Havelková) a myšlienkový svet vidieckej ženy v rôznych životných cykloch vystopovateľný prostredníctvom mikrohistórie, historickej antropológie, etnografie a metódy výskumu každodennosti (Alice Veleková). Zaujímavé boli komparatívne príspevky sledujúce prenikanie žien zo sféry súkromnej na verejnú - na príklade uhorských dejín, konkrétne Bratislavy z polovice 19. storočia (Árpád Tóth), ženských meštianskych spoločností v Sliezsku (Irena Korbelářová) či v škandinávskom prostredí (Vladimír Polách). Najpočetnejšie zastúpenie mali príspevky zaoberajúce sa postavením žien a vývojom názorov na úlohu ženy v náboženských spisoch (Kateřina Čadková, Tünde Lengyelová, Jan Stejskal), keďže normatívne cirkevné pramene predstavujú jeden zo zdrojov genderových konštruktov v staršom období. Samostatná skupina referátov sledovala problematiku prameňov, tzv. ego dokumentov z hľadiska ženskej sebareflexie v ich konceptualizácii i jedinečnosti (Milena Lenderová, Zdeněk Bezecný, Milena Secká a i.).

Príspevky druhého bloku *Status - Profesie - Aktivity* sa snažili postihnúť rôzne roviny ženského postavenia v spoločnosti - panna, manželka, vdova v ranom novoveku (Božena Kopiczková, Marie Ryantová). Genderové aspekty obdobia stredoveku boli zastúpené úvahami o transformáciách mužskej a ženskej svätosti a formách ženskej zbožnosti od asketického manželstva cez monastrálnu podobu zbožnosti až po proces kanonizácie svätíc (Martin Nodl, Pavlína Rychterová). Podstatnú a neoddeliteľnú časť aktivít ženského hnutia v 19. storočí tvoril zápas o vzdelávanie žien, úroveň školstva pre dievčatá, budovanie trhu práce pre vzdelané ženy a dosiahnutie ich rovnoprávneho postavenia na základe profesionálnych schopností a nie rodovej diferenciacie. V rámci druhého bloku sa podarilo sústrediť príspevky, ktoré venovali pozornosť modelom vzdelávania dievčat jednotlivých spoločenských vrstiev až

po univerzitné vzdelanie (Magdalena Micińska, Marie Bahenská) i možnosti a limitujúce faktory uplatnenia vzdelaných žien v profesionálnej sfére (Daniela Kodajová, Pavlína Formánková), ktoré odstránila až zmena právnych noriem a profesionalizácia, resp. vytvorenie tzv. ženských povolání (Pavla Vošahlíková, Jana Stráníková, Dana Musilová a i.)

V treťom bloku *Výsledky a možnosti* boli sústredené príspevky, ktoré mapovali výsledky realizovaných výskumov (Gabriela Dudeková, Gábor Gyáni, Ludmila Sochorová), informovali o využívaných metódach, hodnotili stav spracovania ženských tém vo vlastných disciplínach - v sociológii, literárnej vede, historiografii (Katarzyna Sierakowska, Jana Macháčová, Jiří Matějček a i.) a uvažovali o možnostiach ďalšieho bádania.

Žena ako objekt i subjekt výskumu na ploche niekoľkých storočí, v „dlhom trvaní“, ako to úmyselne neohranili organizátori konferencie, ponúka bádateľom viacerých vedných odborov unikátne širokospektrálne výskumné pole pre tzv. gender history. Zahŕňa v sebe postavenie žien, sebareflexiu i sebarealizáciu žien vo vlastnom mikrosvete i v spoločnosti, obsahuje prirodzenú konfrontáciu ženského a mužského sveta, prenikanie žien do tzv. mužskej, verejnej sféry. K záverom medzinárodnej konferencie patrí konštatovanie, že gender history si vyžaduje práve takéto interdisciplinárne fórum, aké sa podarilo zorganizovať v Pardubiciach.